

פתח דבר

גיליון י' של "דרך אגדה" מציג קבוצת מאמרים שנושאייהם מתפרסים על פני כל קשת העיסוק באגדה ובמדרש, במחקר ובהגות. לפנינו מאמרים העוסקים בזיקת אגדות תז"ל להיסטוריה ולריאליה, דוגמת מאמרו של פרופ' משה בר ז"ל החוקר את ההקשר הנוודי של סיפורי רבה בר בר חנה, וישראל רוזנסון הבוחן את הרקע ב"כתובת רחוב" למספר תיאורים אגדיים של סביבת בית שאן. בכיוון מחקרי כללי זה מציג עזריה בייטנר תובנות חדשות להבנת משמעותה של הדמות המצוירת במרכז גלגל המזלות שברצפות בתי כנסת מסוימים, על רקע המציאות ההיסטורית דאז.

מאמרים אחרים עוסקים בעומק הערכי של אגדות תז"ל ובהיבטים רעיוניים שלהם. ההיבט החינוכי של לימוד התורה מואר במאמרו של אהרון דיטשר על הכנסתם של בנים אל עולם לימוד התורה, וישראל חזני מטפל בקטגוריות הבסיסיות של "בן תורה", "בן נביא" ו"תלמוד תורה", העומדות בבסיס מצוות לימוד התורה ובשאלות העקרוניות הרבות המסתעפות ממנה.

היבט ערכי אחר שחז"ל התעמתו בו, וכרוך בהנהגתם של חכמים, עולה במאמרה של זהבה נויברגר על קנאותו של משה. בניתוח פרשני-פסיכולוגי זה עולה שאלת הקנאה שמאפיינת את האנושיות כאשר היא, וגם חכמים אינם פטורים ממנה. שני מאמרים עוסקים ביחסים שבין המדרש העתיק לבין היצירה המודרנית: דליה חשן מנתחת את "תחת העץ" של עגנון כ"מדרש נטיעה", וניצה פרילוק בוחנת היבט דומה במדרשי דוד וגולית. את ההיבט המתודולוגי של הצדדים המוסריים באופן שחכמים תפסו עצמם חוקר רונן אחיטוב. אנו מודים לד"ר שרה ויינשטיין על התרגום לאנגלית של הכותרים.

משפחתו של ההיסטוריון רב המוניטין פרופ' משה בר ז"ל, שלימד בשנות החמישים של המאה העשרים במכללת אפרתה (אז סמינר), העמידה לרשותנו את טיוטת מאמרו על רבה בר בר חנה. המאמר נכתב בהיותו על ערש דווי, ועוצב מחדש על ידי המערכת תוך הקפדה מרבית על שמירה מדויקת של תוכנותיו של פרופ' בר. אנו מבקשים להודות למשפחה על האמון שנתנו ב"דרך אגדה"; מתוך הערכה לדמותו הוקדש גיליון זה לזכרו.

כל המאמרים שיתקבלו במערכת כתב העת "דרך אגדה" יעברו תהליך של שיפוט אקדמי על ידי קוראים וקוראות מומחים בתחומים השונים של כתב העת. "תוכן העניינים" של הגיליונות הקודמים של "דרך אגדה" ימצא מעתה באתר האינטרנט www.efrata.ac.il.

העורכים,

מנחם כ"ץ, רחל עופר וישראל רוזנסון

לזכרו של פרופ' משה בָּר